

K Ö Z M Ű V E L Ő D É S.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajkért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Mindentudás és Nemtudás.

Beszélgetés a nagy világréndről.

Irta: **Radányi József.**

(Folyt.)

M. Legyen hát, elejtem a harmadkort, de a negyedkori vagyis a diluvialis-emberrel, akarva nem akarva, mindjárt capitulálni fogsz. Szükségesnek tartom azonban előzetesen a következőket megjegyezni.

A diluvialformációban foglaltatik 1. a *régibb kőkorszak*, melyet a barlangi medve és Mammuth korszakának is neveznek; 2. az *iramszarvas korszaka*, melylyel a diluvialformatio bezáródni látszik.

Az alluvial-formatio kezdetét képezi az *ujabb kőkorszak*, vagyis a csiszolt kő kora, melylyel a történelmi idők küszöbére lépünk. Ebbe esnek a legrégebbi czölöpépitmények. Ezután következik a *bronzkor*, melyben az emberek szintén előszeretettel lakták a czölöpépitményeket. A *vaskor* végre a valóságos történelmi kor kezdetét jelzi, ennek közepette élünk még ma is.

N. Ezeket így olvastam én is; megjegyzem azonban, hogy iramszarvas periodus a régi kőkortól élesen elválasztva épenséggel nincs. A nagy vastagbőrűek és ragadozó állatok, mint a mammuth és barlangi medve, az iramszarvas-korban is előfordulnak, csak jóval ritkébbak. — Hát a *dán konyhahulladékok* vagy kjökkenmöödings korát hová sorolod?

M. Ez összekötő kapcsolatot képez az iramszarvas- és a csiszolt kőkor közt.

N. Legyen. Hadd lássam most azt a capitulációt.

M. Hitetlenségedet igen természetesnek találom. Hiszen e kérdésben nagyhirű geologusok is előbb hitetlenek voltak. *Boucher de Perthes* a Somme-völgyben *Abbeville* és *Amiens* között Perigord mellett, 1846-ban egy hatalmas diluviálrakodvány 20—35 lábnyi mélységeiben számos elefánt-, rhinoceros-, medve-, szarvas-, ló-, ökör-, stb. csontot fedezett fel, emberi készítményekkel vegyesen, a

melyek az embernek a diluvialkorban létezését bizonyítják. De felfedezései közönyrel és hitetlenséggel fogadtattak. A hová csak akadémiáknál és tudóstársaságoknál bekapogtatott, mindenütt kéteyekkel halmozták el s ezen szerek magas korát makacsul megtámadták. Végre angol geologusok jelentek meg a Somme-völgyben s ott a helyszínen vizsgálatokat tettek, különösen *Falconer*, a londoni földtani társulat alelnöke, *Prestitich* és *Evans*.

Ezen tudósok a rétegek régisége, szüziessége és az embernek ősidőkbeni létezéséről a földön meggyőződve, karmát csaptak Párizsban és Londonban, mire maga *Lyell*, a londoni földtani társulat elnöke is, a Somme-völgybe utazott, hol addigi csökönös ellennézete daczára, nála is végbement a megtérés, minek folytán a brit természetvizsgálóknak 1833 szept. 15-én Aberdeen-ben tartott gyűlésén, az *új tanról nyilvános vallomását* tetette. Így lett Saulusból Paulus.

N. Ugy rémlik előttem, mintha a hit terén mozognánk. Megtérés, nyílt vallomás, Pál fordulása! Ez nem a tudományos meggyőződés nyelvezete, hanem aféle szó-lásforma, mint a híres *Bronné*, ki megengedi, hogy a legújabb időben az embernek valóságos ásatag maradványai ősidőbeli állatok fossilis csontjaival olyan körülmények között fedeztetek fel, hogy *szinte* nem lehet kételkedni a felett, miszerint az ember ezen állatoknak kortársa volt. Avagy *Burmeister*, ki az általam imént említett nyilatkozatával *ellenkezőleg*, megengedi ugyan nemcsak a fossilis embercsontok létezését, hanem embernek egyidejű jelenlétét az elpusztult nagy diluvialis állatokkal is; sőt tovább menve, azon igen *valószínűvé* lett ténynek odaállítását is megengedi, miszerint az ember még korábban, a tertiär-kor utolsó idejében már létezett; de hozzá teszi, hogy „ezen annyira fontos vitás-kérdés végső definitív eldöntését (endliche definitiive Entscheidung) a *jövőre kell bízni*.” Ugy látszik némely tudósok műveik írása közben változtatják nézeteiket.

M. A mit Burmeisternél méltán megróttál, megvalom engem is boszant. Szörnyen kirívó egy és ugyanazon műben az eféle ingadozó, hogy úgy mondjam labodázó eljárás. Ugyanezt vehetni *Zittel* tanár szemére, ki, „Aus der Urzeit“ című könyvében (1872) egyik helyen tagadja, hogy az ember az egész jégperiodust átélte volna, mert legfeljebb csupán az olvadó jégtömegeket látta a diluivialis képződmény egy része alatt; egy másik helyen pedig pathetikus hangon így szól: „Ezen társa a mammuth, az orrszarvu, a barlangi medve s a többi óriás állatoknak a *glacialis* és *postglacialis* időből az ember.“ — De hadd folytassam bizonyító érveim felsorolását tovább.

Igen feltűnő volt az, hogy a Somme-völgy *classicus* lelhelyein hosszabb ideig ember-csontokra nem akadtak, annál meglepőbb vala a hír 1863 ápril havában, hogy *Moulin-Quignon* mellett *Abbeville* közelében a diluivumban egy emberi álcsonst fedeztetett fel. — Az Amiens és *Abbeville* közti leleteknél is gazdagabbak valának a Szent Acheul kovabányaiban fölfedezettek, a hol 1859 őszén francia és brit geológokból álló formális konzilium tartott, s a honnan az abban résztvevők azon meggyőződéssel távoztak, hogy ott „vad“ európaiak táborhelye volt, kik még a mammuth társaságában látták északi Franciaországot.

Igen nevezetes továbbá egy koponyatöredék a *Neander völgy* barlangjából *Düsseldorf* mellett, melyet ott 1859-ben találtak. *Fühlrott* nézete szerint valamely ősidőbeli vizár mosta azt be, minélfogva egyenesen ásatag embernek nyilvánítja. Ő különben az egyetlen, ki a barlangot megvizsgálhatta, mert midőn *Lyell* 1863-ban meglátogatta, teljesen le volt rontva. *Burmeister* így nyilatkozik róla: „Azóta szilárdon áll az, hogy emberek, de a mostaniaktól testileg különbözők, már a diluival korszakban a mammuth, barlangi medve, barlangi hiéna, rhinoceros, trichorhinus és a diluivalperiodus minden más nagy négylábúival vidékeinken is éltek.

Nem kisebb hírű a Neander völgyinél az *Engis-koponya* melyet dr. *Schmerling* fedezett fel Belgiumban, valamint egy másik koponyatöredék, melyet a *Vogesek* lábánál, nem messze *Holmartól*, *Engisheim*-nál a *löss*-ben (azaz diluival agyagrakodmányban) találtak.

Hozhatnék fel még sok hasanló leleteket, de már is fogunk ki az időből, azért csupán azon elefántcsontlemez emlitem, mely az antediluivialis ipar minden műkésztményei között a legnevezetesebbik. Ezen, a „*La Madelaine*“ nevű barlangban talált, s déli Franciaország troglodytáitól származó lemezre világos korrajzban egy elefánt van bevésve, mely a diluivialis mammuth (*Elephas primigenus*) alakjának felel meg.

Kiváncsi vagyok rá: Feladod-e ezek után eddig zsi-

vósan védett álláspontodat, avagy tovább folytatod a harczot?

N. Igenis folytatom. A mi mindjárt a Somme-völgy régiségeit illeti, különösnek látszik előttem, hogy azokat akadémiák és tudóstársaságok husszu ideig kételyekkel elhalmozták, azoknak magas korát konokul megtámadták, és csak midőn *Lyell*, ki 1832-ben *Schmerling* pompás gyűjteményének láttára sem vala képes megtérni, *Saulusból* *Paulus-sá* lett, tértek át az új tanhoz. Azután, ha kétségbevonhatlan *tudásról* volna szó, nem mondaná *Bronne*, hogy *szinte* nem lehet kételkedni az embernek ama rég letűnt özönvízi állatokkal való egykorúságában; valamint dr. *Fraas*, sem beszélne így: „Az a kérdés, látta-e az ember az eleven mammuthot?“ Nem mondaná továbbá ugyan ő: Az, valjon egyáltalán Európában az ősebert megtaláljuk-e, nagyon kérdéses, mert nem nagy benső igazság nélkül mutatja ki *Desor*, hogy Európa Észak-Afrikából, és a Földközi-tenger vidékeiről népesítettet be. S végre *Burmeister*, kinek ingadozó gondolkodását különben már hangsúlyoztam, nem tette volna a tőle idézett ellentétes nyilatkozatokat.

A Neander-völgy barlangjában talált koponyáról ezeket mondja *Giebel*: A telep *koráról* a teljesen hiányzó egyezéspontok miatt semmi ítélet nem hozható, csupán a csontoknak *semmikép sem csálhatatlan* minősége teszi a diluival-kort *valószínűvé*. Ez azt hiszem elég világosan feljogosít *Fühlrott* „ásatag“ emberének, valamint *Burmeister* nagyhangu szavainak kétségbevonására. S ha ezenkívül, miután itt barlangi lelet forog szóban, még *Darwins* nyomozásairól imént általam elmodottakat a latba vetem, hogy t. i. a kérdéses emberi csontvázak csak a *neolith*-korból valók, ugy e kérdés felett minden további vita felesleges.

De ugyan kérlek: miként bízzék a laikus a tudományban, ha látja, miszerint előkelő tudósok nézeteikben nemcsak eltérnek, hanem diametral ellenkeznek? A Neander-koponyában az egyik fossilis embert lát, a másik egy vén hollandust; az egyik egy fontos faj-főt, a másik egy szerencsétlenül járt idiot-koponyát. Az Engis-emberben az egyik egy nagytehetségű polgárosult kaukazusit, a másik egy buta eskimót ismer fel. Bármely oldalról tekintjük a dolgot, lehetetlen e fontos kérdéstről tisztá képet alkotni; mindenütt tétovázás, ingadozás és ellentmondás, mi nyilván arra szolgál bizonyítékul, hogy a legrégebb lakókról ugyszolván semmit sem tudunk. Hiszen még a *löss*nek (melyben az *engisheimi* koponyatöredéket találták) keletkezésére nézve is erősen eltérők a geológusok nézetei. Az egyik rész azt tartja, hogy vízi lerakodmány, a másik meg hogy szárazföldi képződmény.

(Vége köv.)

Az ismétlő iskola tanterve, módszere és a mi adott viszonyaink között gyakorlati kivihetősége.

— Irta: **Kolumbán Agoston** tanító. —

Jelige: „Repetitio mater est studiorum.“
(Vége.)

5. *Művészeti tárgyak.* Ide tartoznak a torna-gyakorlatok, ének, rajzolás és háziipar, melyeknek nagy hasznát venné ugyan a gyermek, de mert az ismétlő iskola annyi idővel nem rendelkezik, mint a mennyit e gyakorlati tárgyak egyrésznének alapos tanítása megkíván, kell hogy mellőzzük.

Az ének azonban gyakorlandó, folytatólag a mindennapi iskolában tanultakból, hogy tanítványaink tudjanak sok jó egyházi és világi darabot, s az ekkölcsontró prózai énekek helyett használják ezeket.

A torna-gyakorlatokat még úgy kivihetőnek látnám, ha össze és tavasszal a mindennapi iskolásokkal együtt vezethetők, de hogy külön taníttassanak, arra időnk teljességgel nincs.

A többi említett művészeti tárgyak tanítása is, ha valahol az iskola viszonyai megengedik, vagy a helyi körülmények azokat sürgetik, mire sok eset van — ajánlatos, illetve nélkülözhetlen.

Íme bevégeztem az ismétlő iskola gyakorlati tantervét, mely eltér az ismertektől, de hogy miért, azt már kezdeténél hangsúlyoztam, t. i. a gyakorlati élet viszonyait és a helyi körülményeket vettem irányadóul.

Már most térjünk át az ismétlő iskola módszerére s lássuk, hogy e szerény tanterv kívánalmainak, milyen eljárással tudunk leghelyesebben megfelelni.

Az ismétlő iskola növendékei a szükségesebb elemi ismereteknek már birtokában vannak, s koruknál fogva is kezdenek komolyan gondolkodni, miből önkényt következik, hogy az itt követendő módszernek is, ama gyermekies, leereszkedő modorából ki kell vetköznie, vagyis egy kissé a tanúók fejlettségök, korukhoz alkalmazkodnia. Egyébiránt a mindennapi iskola felsőbb osztályaiban — az egyes tantárgyaknál — alkalmazott módszertani eljárást érvényesen használhatjuk, csak hogy itt már — tekintettel tanítványaink leendő életpályájokra — oda kell törekednünk, hogy ha netán szerzett ismereteikben, még holtkincset bírnának, azt fölelevenítsük, életrehatóvá tegyük és lehetőleg kibővítsük. Nézetem szerint az egyes tantárgyaknál a következő módszertani eljárással érnök el a kitűzött célt:

1. *A hitoktatás* vezetése a lelkeszek teendője lévén, ennek módszerét is itt fölszemesnek tartom fejtegetni. E tárgynál a mi módszerünk legyen a jó példa, melyen tanítványaink folytonosan épüljenek; a többit bizzuk a hitoktatóra, kinek mindazonáltal — nehéz munkájában-tőlünk kitelhetőleg, segéd kezét nyújtani tartuk kötelességünknek.

2. *Az anyanyelv,* valamint a *redliák* gyakoroltassanak olvasókönyv alapján, s ez olvasókönyv — addig is míg e czélra külön könyvet bírhatnak — legyen a fönnajánlott „Második olvasó s Tankönyv.“ Ennek olvasmányait a legnagyobb következetességgel kell beosztani, tekintettel lévén az évszakok, politikai mozzanatok és helyi viszonyokra. Helytelenül ténne azon tanító, ki télen a nyári vi-

rágokról olvasatna s beszélne, nyáron avagy tavasszal a mézsköről. Valamint az, ki a község szervezetéről, tisztviselőiről szóló olvasmányt nem a januárban tartott községi tisztújításkor, hanem márczius 15-én venné elő. Hát az, ki Csikban a szállómivelődéssel vesződik a nélkülözhetetlen állattenyésztés, gabna és takarmány termelést, kertészetet mellőzi! —

Az olvasmányok kezelésére vonatkozólag megjegyezni kívánom a következőket:

a.) A fölvetett darabot lehetőleg egy tanulóval olvastassuk el értelmesen, mit a többiek a legnagyobb figyelemmel hallgassanak végig.

b.) Mondassuk el az olvasmány tartalmát egy másik tanulóval.

c.) Kérdezzük egy harmadiktól, hogy miféle tárgy körébe vág az olvasmány, történelem, természetrajz, egészségtan avagy gazdaság körébe?

d.) Ha ezt megmondották, ezen tárgyból szerzett ismereteikről kérdezősködünk — ismétlésül a tanultaknak.

e.) Ha hiányos ismereteikről győződünk meg, természetesen tovább időzünk, míg helyes útra tereljük.

f.) Az olvasmány tartalmára újból visszatérünk s azt a mindennapi élet viszonyaihoz alkalmazva — a helyi körülményeknek megfelelő tanulságot vonatunk le.

g.) A szép vagyis való érzéssel olvasásban gyakoroljuk őket, melynél mindig nekünk kell példányszerűen előlvasnunk.

h.) Végre egy ide vonatkozó fogalmazási föladattal zárjuk be, melyet addig végezzek el, míg a más csoporttal foglalkozunk.

Az ok-és ügyiratokat az ismétlő iskolának hagyott tantervemben, nézzük ezek módszerét. Vegyük a fogalmazandó ügyirat tárgyát az ő szemléletkörükéből, s miután annak használatát, szükségességét megmagyaráztuk, kelleiket megismertettük:

a.) Mondjunk el előszóval avagy mondjunk tollba egy gyakorlati példát.

b.) A kész gyakorlatról velök olvastassuk le annak kelleiket.

c.) Ennek mintájára más tárgyról iratunk.

d.) A netán ejtett hibákat velök javíttatjuk ki, — gyakorolva helyes írási képességüket.

e.) Midőn annyira gyakorlódtak, hogy képesek ugyanazon okíratot maguktól — lehetőleg hibátlanul — kiállítani, az arról tanultakat ismételve áttérünk egy másikra, melynél ugyanezen eljárást követjük.

A nyomott ügyiratok, mint az adásvevési szerződés, váltó stb. szintén megismertetendők, melyeknek készítésében ugy gyakoroljuk őket, hogy ilyen mintákat mutatunk föl nekik, s megmagyarázzuk, miszerint azoknak csak akkor lesz értelmök, ha az üres helyeket kitöltjük. Egyet elkészítünk velök, azután átolvastatjuk, megértjük az üres helyek jelentőségét, az azok kitöltésére szolgáló szavakat, végül egészen megbizzuk őket ilyenek kiegészítésére.

Az emlékezés gyakorlásának módszerét láttuk röviden a tantervben.

3. *A számtan* módszere ugyanaz itt is, mi a mindennapi iskolában, csak sohase vesződjünk — nagy — milliószámokkal; ennél sokkal jobb, ha a közéletben gyakran

előforduló számfőlatatok fő és írásbeli megfejtesében gyakoroljuk őket. —

A mérésani ismereteket künn a szabadban lehet megszilárdítani, miért alkalomadtán ajánlatos kirándulást tenni a mezőre vagy bár a faiskolába; s ott a tanultak alapján mérni.

4. *Gazdaság és kertészetre* vonatkozó olvasmányok bőven vannak, melyeknek segítségével képezzük e fontos tárgyra vonatkozó ismereteiket, de mert ennek is a gyakorlat képezi alapját, tavasszal kivezetendők a faiskolába, iskolakertbe, hol a faiskola kezelés, közönségesebb oltás-nemek, gyümölcsfák kiültetése, azok apolásmódja; leánygyermeknél a konyhakert kezelése, felosztása, gyomlálás stb. gyakoroltassanak.

Az ének-esetleg tornagyakorlatok módszere az ismétlő iskolában nem változik.

Az ismétlő iskolai év kezdetét veszi novemberben s tart ápril végéig, tehát 6 hónapig, hetenkint 5 órával. Ajánlatos ezt 5 órát két részre osztani, mégpedig úgy, hogy 3 a hét első, — 2 utolsó felére essék, pl. a hol a mindennapi iskola szerdán és szombaton d. u. szünetel, lehet ez időre tenni. Több helyen van gyakorlatban, hogy a szünetet megelőző délelőtt 10 órakor elbocsátják a mindennapiakat, (szerdán és szombaton) s kezdetét veszi az ismétlők oktatása, kik pont 10 órakor már jelen vannak. Az első nap 10 órától 1-ig, a második nap 10 — 12-ig foglalkoznak velők, hogy a törvény által kiszabott 5 óra kitartassék.

Magam is ezen gyakorlatot tartom helyesnek azért: mert megyénk tanítóinak legnagyobb része egyházi kötelességet is teljesítvén, a napnak ez a része az, melyben ugyszólva, soha semmi egyházi kötelesség nem fordul elő; hisz a délelőtti temetések kora már véget ért a délutáni temetés avagy koporsóbatétel még nem kezdődik, mialt nagyon ritkán fordul elő, hogy az ismétlők oktatására annyira szükséges 5 óra legkevesebb is megcsonkítottassék. Azonkívül a tanítónak is az a pár perc, melyet esetleg ezáltal nyer, nagyon jól esik, különösen nekünk, kiknek vasárnap még több kötelességünk van, mint hétköznapokon.

Egyébiránt, hogy ki mikor tartsa ki az 5 órát, azt a helyi viszonyok és körülmények legjobban megmutatják. Itt csak az a fő, hogy célzt érjünk, lássuk hogyan lehet. —

Az idő rövid! mert leszámítva a szüneteket, alig marad a 6 hó alatt 110 — 115 óra, melyet ha az 5 tárgycsoport között egyenlően osztunk föl, hetenkint 1, évenkint 22 — 23 óra jut.

Ezért szoritkoztam a tantervben is a legszükségesebbekre, ezért tettem az olvasókönyvet az ismétlő oktatás központjává, majdnem egyedüli eszközévé. — Hogy még így is célzt érhessünk buzgó odaadás, ügyszeretet s a legnagyobb szorgalom kívántatik a tanító részéről.

Ha ismétlő iskolaköteles tanítványaink között nincs ki se írni, se olvasni nem tud — a mi ma már nagyon ritkán, testi vagy szellemi későn fejlettség miatt, vagy nem is fordul elő — osszuk két csoportba (osztály), az első csoportba azok tartozzanak, kik a népiskola 6 osztályát be nem végezték, a másodikba pedig azok, kik bevégezték.

Az I-ső csoportnak alig számíthatunk egyebet az első évben, mint hiányos elemi ismereteik legszükségesebbjeinek bevégzését. A II-ik csoport folytonos ismétlés mellett a nekik maradt tárgyakat -- ügyiratok fogalmazása, kamatszámítás, gazdasági és kertészeti gyakorlatokat stb. — öleli fel.

A második évben szaporodik mindkét csoport a mindennapi iskolából átjöttekkel, fogy a 15 évesekkel.

Most a mult évi I-ső csoport jobbait fölvevessük a II-ik csoportba, a gyengébbek pedig maradnak az ujonnan jöttekhez, kikkel ugyanazt az eljárást követjük, mit a mult évben. A II-ik csoporttal szintén ismétljük a mult évi eljárástunkat, mialatt az ujonnan jöttek tanulják a mi ujj, a régiek pedig gyakorlódnak azokban.

A harmadik évben a mult évi gyengéknek bizonyultak már annyira haladtak, hogy a II-ik csoportba felvehetők. Az I-ső csoportban lesznek az ujonnan jöttek és a mostani gyengék; a II-ik csoport pedig állani fog a mindennapi iskolából három éven át felvett V — VI-ik osztályt végzetekből és az I-ső csoportból, két éven át felvett gyengékből. Ez utóbbiaknak tananyazuk most sem változik máskép, csak itt tekintettel legyünk a fejlettebb tehetségükre s többet várjunk, mint a gyengéktől, kik most jutnak föl e csoportba.

Egy kissé feltűnő, hogy pld. az, ki a VI-ik osztályból átlépik az ismétlő iskola II-ik csoportjába, három évig mind ugyanazon tárgyakat tanulja; de nem szabad felednünk, hogy az ismétlő iskolának nem célja a szajkó módoni magolás, hanem a szerzett ismeretek gyakorlása, állandósítása és kibővítése. Úgyes, következetes tanító egy olvasmányt, — habár az harmadikszor tárgyalatik is — tud úgy kezelni, hogy abból nemcsak azok tanulnak, kik először hallják, hanem a többi is. Különbén a sok gyakorlás nem árt, mert ezáltal szilárdulnak meg a gyermek ismeretei, hogy pedig unalmas ne legyen az a tanító ügyességétől függ; hisz lehet ugyanazon dolgot többféleképp előadni úgy, mint hogy Budapestre nem csak egy uton lehet eljutni.

Megjegyzem, hogy valamint a mindennapi iskolában jól előkészülve és előre megállapított terv szerint lehet csak eredményt fölmutatni; úgy itt még komolyabb előkészület és tervszerinti vezetés kívántatik, mert nem kell feledni, hogy az életnek nevelünk, s mondhatni nem is egészen gyermekekkel van dolgunk. Itt egy ballépéssel többet rontunk, mint a mennyit három év alatt építünk.

A két csoportot folytonos foglalkozással kell ellátni, miért a míg az egyiknél tanítunk a másnak csendes foglalkozásul fogalmazási vagy számtani főlatatot adjunk, annálisinkább, mivel itt házi főlatatról szó sem lehet.

Végül követeznék a tárgyak részletes beosztása, de ezt tanító társaimra bízom, mert ki-ki maga tudja melyik tárgyból hogy állanak tanítványai, s melyikre kell több időt fordítani.

A ki az ismétlő-iskolában is kézi könyvekből magoltatna, az nagyon eltévesztené annak célját! Itt a hit és erkölcs után csak olvastatni kell ennek alapján gyakorolvan a nyelvismeretet, realiaikat — számoltatni, olykor-olykor énekeltetni, végre az olvasókönyv alapján ismert gazdasági és kertészeti gyakorlatokat a természetben bemutatni.

Ha ezt helyesen, következetesen, okszerűen és lelkiismeretesen teljesítjük, éri el az ismétlő iskola célját, mert csak így lesznek a hazának vallásos, hazafias, munkás és kellő műveltséggel bíró polgárai; csak így várhatják tőlünk a nemzet nagyjai Magyarországot újjáalakítását; csak ekkor leszünk a nemzetnek méltó napszámosai.

Adja a jó Isten, hogy úgy legyen!

TÁRCZA.

Ifjúkori dalaimból.

3.

Gyermek-éveimhez.

Ragyogó kikelet, játszi gyermek-évek,
Hoztátok de sokszor vissza-vissza térek;
Lelkemet ez emlék kégyönyörbe hozza,
S a mosolygó napfény újra aranyozza.

Játszi gyermek-évek, sok virággal, dallal,
Nem zavarva soha bánatos sohajjal,
Most küzdelmeimben ha gondolok rátok,
Ez az ifju élet, e jelen csak átok.

Virágos mezőkön szaladni napestig,
Nézni szép szivárványt, mik a tájt befestik,
Vagy úzni a lepkét hegy-völgyön keresztül...
Oh, a gyermek élet boldog mindenestül!

S mégis, oh de jó így ifjúvá éretten,
Mert az ifju korral gazdagabbá lettem;
Mert a mit nem érték, rem tudtam a multban:
A hazát szeretni híven megtanultam!

(Koloszárt, 1872. márczius 30-án.)

Révay Károly.

Uti emlékeimből.

X.

Insbrucktól-Salzburgig.
Prokupek Sámuel.
(Folyt-tás.)

A Salzkammergutot osztrák Svájcznak szokás nevezni s méltán, mert megvannak benne Svájcznak rendkívüliségei. Meg vannak az alpesek, de kiváltképen a tavak azok, melyek oly bájosabbá teszik e kis országot. Lehetetlen is valami bájosabbat képzelni az alpesi tavaknál. Égig magasló sziklák között, melyeknek ormain örökös hó tanyázik, csillámlik a tó vize. A sötét erdők árnyékot vetnek a vízre, egy-egy kis gőzös szeldeli habjait, füstszalag jelzi útját a levegőben, a vitzükrén meg kigyózdó ösvény. A magasban hatalmas madarak szeldelik a leve-

gőt, olykor-olykor kíváncsi zerge alakja tűnik fel a járhatlan sziklák tetején, hogy a következő pillanatban hatalmas ugrással eltűnjék.

A Gizella vasut legmagasabb pontján 965 meter magasságban haladunk már, majd meg merész lejtőn lefelé. Kohók, olvasztó kemenczék kéményei füstölögnek lenn a völgyben. Leogang mellett elhaladva a leközlebbi állomás Saalfelden. Innen látható már a „Steinerne meer“ nevű hegycsoportozat, melyet neve legjobban jellemez. Egy kövált tenger az alpok magasságában. Sziklák jelképezik a hullámokat több mértföldnyi területet foglalván el, kopáron nem tűrvén fákat és bokrokat. Valahol e „kötenger“ mögött kell lennie a berchtesgadeni tónak, mely 8000 láb magas, majdnem függőleges sziklafalak közé van zárva. A mint a vonat fordul, kigyózdik, kanyarog, jól szemügyre vehetjük minden oldalról a „kötengert“ a völgyből, mely hol szűkebb, hol szélesebb.

Csilámló fehér vonal tükrözik felénk. Ez a czelei tó, melynek szelén elterülő kis fürdőhelyen az alpesi jelleg egyesül az civilizáció komfortjával. A czelei tó hajdan az egész völgyterületet betölté, ma 5 kil. hosszú és 2 kil. széles. Fenekéről sok meleg forrás bugyog fel, melyek a víznek mérsékletét a környező légmérsékletnél melegebbé teszik.

Mint fürdő meg klimatikus gyógyhely, Zell tele van vilákkal, szállodákkal. A vonat egy darabig a tó partja mellett halad s láthatunk engedé a kényelemmel berendezett fürdőket s a benne fürdőzőket. A tó vizén kis csónakok raja, a vízi sportot kedvelőkkel; egy kis gőzös is latszik a távolban. A nap délen áll, a forráság majdnem kiáthatatlan. Mi y kelemes volna, ha a habokban egy kis üdülést keresnünk megvolna engedve! De a mozdony vezető megint utnak ereszté a vonatot s eszeveszetten szárguld tovább, néhány perc alatt tavat, fürdőt, helységet hátunk megett hagyva.

A Lichtenstein herczegek fényes kastélya mellett elhaladva már közelről látszik a 3768 meter magas Groszglockner csucs s ott csillámlik a 10000 méternyi területet elfoglaló Postereuzeng Gletscher is. Elérjük Bruck-Fusch állomást, hol a Fusch völgybe és a Groszglocknerre szándékozik szállanak ki. Fusch különben fürdőhely is s „hiddeg Gastein“ nevet visel; szénsavas vizét utókura gyanánt hasznáják a gasteini vendégek.

A most következő részlet a legszebbek egyike, mi ket valaha láttam. A Salzach mellé kerültünk, mely még kicsiny, zuhogva sietnek habjai s szedik fel a hegyi partok kristálytisza, habzó vizét. Minden oldalon égig magasló csucok. De a vonat nem hátrál e mozdulatlan előőrsek előtt, majd ügyesen kanyarodva játsza ki őket, majd bátran mélyökbe hatol az alagutakon s a tulsó oldalon vidáman robogva halad tovább. Itt-ott a hegyoldalok leomlásra mutatnak hajlamot, miért is megkele őket erősíteni. A Salzach hol elbujik, hol elő kerül s a vonat két izben fölötte robog át s a szép regényes völgyben eléri Lend-Gastein állomást, honnan a gasteini völgybe hatolhatni be s a híres fürdő Gasteinba is elérhetni.

Az egész gasteini völgy hajdan híres bányász-hely volt. Arany és ezüstöt termelő hegyei hajdan sok mun-

kás kezét foglalkoztattak; ma azonban nem a bányászat, hanem más tevő világhírűvé.

Gyógyvize által híres az egész gasteini völgy. A gyógyforrások tulajdonképpen Vildbad, Gasteinban vannak, de egyik halhatatlan emlékü hazánkia, Pyrker László egri érsek kezdeményezésére a gyógyforrások vizében Hof-Gastein is részesült. Majdnem 9000 méter hosszú vízvezetéki csövökön foly le az eredetileg 33 foknyi meleg víz Vildbadból. A hosszu uton 27 foknyira hül le ugyan, de még mindig igen gyógyhatású.

Vildbad Gasteinban 7 gyógyforrás van, melyek közül a legmelegebb 39 foknyi R. szerint. Három és fél millio liter víz bugyog fel naponkint itt. Bőrbetegségek, elgyengülés, stb. betegségekben csalhatatlan hatású. Hozzá teszem, hogy e fürdő felséges királyunk tulajdona, ki mindent elkövet a fürdő emelésére. Így például a fürdő területére be lett hozva a villanyvilágítás is.

Látogatottságát illetőleg Gastein kedvencz tartózkodási helye a koronás főeknek s a magas köröknek. Vilmos császár minden évben meglátogatja s mindig újult erővel tér vissza hazájába.

Utazásom alatt is ott tartózkodott s Gastein ujalag megéri, hogy az egész világ figyelme feléje fordult. Én is szerettem volna berándulni, de időm ki levén mérve az ohajtással kelle megelégednem. Lend állomásnál, majdnem a vasut mellett van egy vizesés. A vízcepp a por-szem kicsinységére zuzódik s mintegy pára csüng, a vizesés fölött. A nap sugarai belévetődnek s a szivárvány minden színeit tükrözik vissza.

A völgy tovább is megtartja regényességét, majd bekerülünk a Pongauk üde zöld völgyeibe is. „Pongau szt. Joham“-nál a turistáknak új élvezet kínálkozik a „Lichtenstein-klamm“-ok megtekintése által. Ezek, mint mondják, az alpoknak egyik legérdekesebb látnivalói. Rémitő mélységben, melyet függőleges kopár sziklák környékezenek cascadokon zuhog alá a patak vizeséseket képezve. Ezek egyikéhez alaguton át eljuthatni, 53 meter magasságból zuhan alá a víz itt. A vadregényesség meghatja az ember szívet s majdnem irtózáttal szemléli a természet e rendkívüli alakulását.

Bischofshofen előtt észak felé fordul az ut. Széles völgyben haladunk, melyeket két oldalról magas hegyek környeznek, köztük a 2938 m. magas „Hochkönig.“ Déli tizenkét óra rég elmúlt már s a gyomor is megkivánta a magát. Leszállék tehát Bischofshofennél, hol a vonat hét perczig megáll, hogy valamit magamhoz vegyek. A pinczerek között babeli zavar van, nem értik meg a vendégeket; mindent hoznak, csak azt nem, a mit kérnek. Különbön harmincz-negyven oldalról kérnek-kiáltanak az utazók, s ennek az az eredménye, hogy senki sem elégtetteki kellően. Én is örvendhettem, hogy levesemet gyorsan bekanalozhatám, mert ime a vonat indul, másodikat csöngettek.

Minő más színben látja a kielégített gyomru ember a világot! Bátorabb, közlékenyebb, inkább tud lelkesülni, de azt is állithatom, hogy könyörtelenebb, részvétlenebb mások nyomorúsága iránt. Én is, ámbár félig sem elégi-

tém ki éhségemet, könyörtelenül a borra való, melyet a pinczérnek kelle adnom, zsebembe dugám s egy pillanást sem vetve a virágáruuló gyermekekre, ugrottam fel a coupéba. Ah de ott idegenek fészkelik be már magukat, a „mézes heteket“ átutazó pár helyét két öreg ur foglalta el, kik kényelembé helyezvén magukat, szivar füstjök kékjén át nézték a betolakodót. Én a bevégzett tény ellen sem nem apellálhaték, sem nem harcolhaték; tehát meg kelle osztzkodnunk. A társalgás is barátságos irányt vett s így szent lett a béke közöttünk.

Elhagytuk már Verfen állomást, el Sulzaut is kohóival, gyönyörű vidék tárul fel ujalag, festői csoportozatokat képeznek az apok. Majd a völgy szükül s hosszu alaguton haladunk át, melynek nyílásából nem messze a Salza fölötti magas hidon is végig robogunk.

Golling állomás. Itt kell lennie a híres gollingi vizesésnek, hol 76 méter magasságból zuhan alá a Schwarzbach. Tovább Kuchl mezővároska gyönyörű vidékkel.

Halleim Ausztriának a Vieliczkaik után leghiresebb sótelepe. Tulajdonképpen inkább sófürdő nagy szabásban, mert itt a só nem vágják, hanem a vízből elpárolás által nyerik.

Ezután a festői váracsok, kastélyok, kápolnák, falvak sokasága festői változatosságban gyönyörködtetik az utast. Itt idő barnította ódon goth kastély, amott középkori czik-czakkos váracs, tovább ujkori emeletes kastély.

Classicus föld és város felé közeledünk. Mintha a régi kelták és romaiak szelleme lengene a levegőben. A romai sasok e helyig is elhatoltak s alapíták a virágzó Coloniát, Suvaviumot. De a világbirodalom hanyatlani kezdett s nem tudá megvédeni a dúló herulok ellen a várost, kik földig lerombolák. A kereszténység már megkezdé áldásos munkáját e környékben is. Rudupertus püskő átjön a Valler tó mellől s Jovavium romjaiból új várost, a keresztény Salzburgot épít föl. Alapít egyházi fejedelemséget, úgy hogy utódai a Salzburgi herczegérsek majdnem 600 éven át mint világi fejedelmek uralkodnak az egész Salzkammergutban.

Napoleon világrendítő háboruinak egyik következménye a német romai birodalom feloszlása is lett. A Salzburgi herczegérseket is megfosztá országától s a gyönyöt hol egyik hol másik fejedelemnek adományozá kárpótlásul elrabolt országokért. Birták a bajorok is, míg végre a bécsi kongressus által Ausztriába kebelezetett be, hova geographiai helyzeténél fogva is legjobban illik.

Ezen történeti reminiscentiák fordultak meg elmémben, midőn Salzburg városához közeledék. Elhaladunk a Gaisberg mellett is, melynek oldalán ép most kapaszkodik fel egy fogaskerekű vonat, feltűnik a herczegérsek vára, „Hohen Salzburg“ meg a „Kapuczinberg“, is s egyet kanyarodva Salzburg indóházában vagyunk.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Mutatvány ily czimű sajtókész műből :

Életböleség

vagyis :

Közel kétezer : közmondás, példaszó, életel, jelmondat, emlékevers, rövid velés mondat stb.

Latinul és magyarul.

14.

Difficile est : satyram non scribere !

Ily módon gunydalt ki ne zengene distichonokban :

S tégedet „ostobaság!“ hogy ne dicsérne a lant ? !

15.

Exaltavit Dominus cornu nostrum !

Im, fölemelte a mi szarvunkat a Jéhova ismét !

E részben ilyen magyar közmondások vannak :

Majd letörök az ő szarva, ha az égig ér is !

És :

Gondoskodva van már arról,

Hogy a fák az égig

Ne nőjenek, mert azt mennyben

Nem örömet nézik.

16.

Corvus corvo non eruit oculos.

Varju a varju szemét nem szokta kivájni, barátim !

17.

Vox clamantis in deserto.

„A pusztában kiáltó szó“ —

Mit így használ ma sok tanár :

Ne ordíts, mint a vad számára !

18.

Ut mors, sic somnus miseris felicibus aequat.

Az álomban és halálban

Gazdag és szegény mindegy ;

Születés- és meghalásnál

Sorsunk mind csak egyre megy.

19.

Artes sunt regnorum nutrices. (Nero jelm.)

A művészet az ország táplálója !

Tekintélyét az emeli, az óvja.

20.

Si brevis esse volo, obscurus evado. (Cic.)

Hogyha nagyon rövid lenni akarok.

Homályossá válnak akkor a dalok.

21.

Omnis salus in gladio ! (Caracalla jelm.)

Minden boldogság csak a kardban ! — szól Caracalla ; —

S ő, aki kardot emelt, ép a miatt vesze el.

22.

In cruce salus !

Türd békével a keresztet,

Melyet Isten rád eresztett,

Mert : keresztben van az üdv ! (Régi vers.)

23.

Canis fidelis.

Nincs a kutyánál hübb állat

— Mondják — a világon.

A kutya a tolvajt megugatja, de a szeretőt nem ;
Igy lesz : kedves az ur, s kedves az asszony előtt.

Reflexio :

Mennyi a gúny, meg az élcz itt e szavakban, öcsém !

24.

Labore et silentio ! (Czimertani felirat.)

Munkálkodva és hallgatva

Nagyra juthat az ember ; —

Mint hihetlen munkát végez

A csendesnek vélt tenger.

25.

Rempublicam evertunt : juvenile consilium et senile odium -

Ám, az ifjak nyeglesége

És a vénék irigysége

Felforgatja a hazát.

26.

Quo fugis ex illo, qui claudis cuncta pugillo ? !

Merre mehetsz az elől, a ki mindent tart a kezében ? !

27.

----- Ridiculum acri

Fortius et melius magnas plurumque secat res ;

Kételű kardnál mélyebb sebet ütnet az élcz, ám,

Hogyha : paraszt, s nincsen féke, határa neki !

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **A hitélet ébredése** Gy. Remetén is megalakult már a múlt év márcz. 25 én a „Miria-Társulat“ 18 rózsával, mely ft. Betegh Imre alesperes, buzgó plebános ur istenes igazgatása alatt csakhamar oly szép virágzásnak indult, hogy a társulat ma már 30 rózsát számlál. A társulat a P. Angelicus által kiadott szabályzat szerint van alakulva s a hitélet fölebresztésére a jó székely nép között már is igen hathatós és jótékony eszköznek bizonyult. Rajta használjuk fel ezen kipurált eszközt mindenütt !

— **Ujseelánd.** Az Ujseelandiak mióta őket az angol és francia misszionáriusok, részint az anglikán, részint a katolikus vallásra térítették, tehát 1814. óta felhagytak az emberevítés ősi szokásaival. Ujseelánd ős lakói ma már atig 40.000 lélekből állanak. Az összes lakossága, mintegy félmillióra tehető. Ezek számára 8 főiskola és 676 elemi iskola áll fenn. Az angol nyelvet majdnem mindnyájan bírják. Van parlamentjük is. — A telefon már majdnem minden előkelő házba be van vezetve és sűrűen lehet látni a villámvilágítást is. — Nagyon érdeklődnek a külföldi események iránt. A reggeli és esti lapok tenger alatti táviróhuzal útján kapják a híreket az ó- és újvilág minden részéből, úgy hogy Ujseelandban 48 óra múlva már megtudnak minden nevezetes világeseményt. A lakosság nagyban üzi a sportot, a híres „Kincsem“ csak oly ismeretes ott, mint nálunk és képmása is sűrűn látható. — A zenének is sok pártolója akad. Télen át egymást érik a jó és rossz hangversenyek. Tudvalevőleg Ausztrália most kiállításra készül. Ha a szigeten még valahol emberevőt találnának, bizonyosan azt is kiállítják.

— **A Székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium tanuló** ifjusága f. hó 1-én tartotta meg táncz-czal egybekötött színi előadását. A főgymnasium iránti meleg érdeklődést fenyélen bizonyította be az a díszes közönség, mely megjelenésével az ifúságot megtisztelte. Az előadás mind szellemi, mind pedig anyagi tekintetben jól sikerültnek mondható. Nagyban emelték az est sikerét: Jánossy Sarolta, Szabó Kata és Zakariás Póli kisasszonyok, kik a jótékony cél iránti tekintéiből szivesek voltak Kisfaludy Károlynak két kis vigjátékában „Hűség próbája“ és „Szeget szeggel“ a női szerepeket elvállalni. Hálával fogják még évtizedek múlva is úgy a kisasszonyokat, valamint a nemes tanuló ifúságot is azon szegény tanulók emlegetni, kik a színi előadás tiszta jövedelméből megalapítandó ifj. kölcsön-könyvtárt használni fogják. — A tiszta jövedelem megközelíti a 100 frtot. Felülfizetésekkel a jótékony cél elérésére szivesek voltak hozzájárulni: J. Cseke Lajos főesperes úr 1 frt 40 kr.-ral; Andrássy József esperes úr 1 frttal; Sebessy Ákos ev. ref. collegiumi algondnok úr 2 frttal; Kullánya János úr 4 frt 20 krral; Jánossy Gyula bíró ur 1 frt 60 kr., Imre Károly Szentegyházás Oláhfalvi plébános ur 2 frt., Koncsag Ignác káplán ur 50 kr., Palfy Károly ur 50 kr., Vorsatz A. ur 20 kr., Bándy Vazul tanár ur 80 kr., Kóródy Endre igazgató ur 1 frt 20 kr., Kovács Antal tanár ur 20 kr., Kapcza Tamás ur 1 frt., Szabó Dénes bíró ur 30 kr., Simó János ur 5 frt., ifj. Flórián Kristóf ur 60 kr., Szántó Lajos ur 60 kr., Gerich Adolf ur 1 frt és Gerich Vilmos ur 1 frttal. Fogadják úgy a közreműködött hölgyek, valamint a nemes szívű adakozók a tanári testületnek és a tanuló ifjuságnak hálás köszönetét. —ó—r.

— **Az erd. r. k. irod. társulat pénztárába fizettek:** Heinrich Ignác ptg. 1888-ra 5 forint. Radányi József, elf. 1888-ra 2 frt. Wigand János, elf. 1888-ra 4 frt. Bodó Adam, rttg. 1886-ra 2 frt. 1887-re 2 frt. Katona György, elf. 1887-re 2 frt. Csizsér János, ptg. 1887-re 5 frt. Dr. Mohay Sándor, ptg. 1885-re 5 frt. 1886-ra 5 frt. Dr. Török Albert, ptg. 1887-re 5 frt. Baka János, rttg. 1888-ra 2 frt. Bajna Ferencz, elf. 1888-ra 1 frt. Lázár Antal, elf. 1888-ra 2 frt. Müller János, rttg. 1888-ra 2 frt. Prokucek Samul, rttg. 1888-ra 2 frt. Kalapács Imre, ptg. 1886-ra 5 frt. A gyulafehérvári szt. ferenczrendi zárda, elf. 1887. 2 frt. Gál Miklós, elf. 1887. 4 frt. Ferenczi Vendel, elf. 1888. 4 frt. Bencze Lajos, elf. 1888-ra 2 frt. Sass Konstantin, elf. 1888-ra 2 frt. Puskás Tamás, elf. 1885-re 2 frt. 1886. 4 frt. 1887-re 4 frt. 1888-ra 4 frt. Oláh Antal, ptg. 1887. 5 frt. Nagy Ignác, elf. 1887-re 4 frt. Jánossy Dezső, elf. 1888-ra 4 frt. Ebenhöch Ferencz, rttg. 1888-ra 4 frt. Opra Lajos, rttg. 1886. 2 frt. 1887-re 2 frt. Mikházai szfer. rendzárda, elf. 1886. 4 frt. Lőrincz Ferencz, rttg. 1887. 2 frt. Dr. Csösz Imre, rttg. 1888. 4 frt. Lázár Mór, elf. 1888. 2 frt. Gergely Ignác, ptg. 1888. 1 frt 20 kr. Brassay József, elf. 1887. 4 frt. Torday László, elf. 1888-ra 4 frt. Szongott Kristóf, rttg. 1886-ra 2 frt, 1887. 2 frt. Markaly Antal, elf. 1886-ra 4 frt, 1887-re 2 frt. Máthé József,

elf. 1886. 4 frt. 1887. 4 frt. Biró Sándor, rttg. 1887. 2 frt. 1888. 2 frt. Sperker Ferencz, ptg. 1888-ra 5 frt. Karácsonyi János, ptg. 1885. 3 frt. 1886. 5 frt. 1887. 5 frt. Dr. Cserni Béla, rttg. 1886. 2 frt. Steinhauer Ferencz, elf. 1888-ra 1 frt. Bálinth Gergely, elf. 1888-ra 2 frt. (Folyt. köv.)

— **Pályázat.** A selyei (Maros-Tordam.) rom. kath. kántortanítói állomás lemondás folytán üresedésbe jöven, arra ezennel f. évi Martiushó 11-ig terjedő határidővel pályázat nyitatik. Ezen állomás évi jövedelmét teszi: 1., Különféle alapokból 208. frt. 40. kr. készpénz. féltévi és évnegyedes utólagos részletekben. 2., Stóla mintegy 5. frt. 3., Oszpora 9. frt. 4., Minden tanuló gyermek után 40. kr. tandíj. 5., Kepe 16 Kalongyányi ősz, és anyi tavasz gabona. 6., 16. szekérnyi nyers tűzifa. Az iskola fűtésre ezenkívül adatik az egyházközség által. 7., hétvéka férő szántó a három forduló határban. 8., Veteményes és gyümölcsös kert. 9., Csinos lakás 2 szoba és kamrával, s külön nyári konyhával. 10., Csűr kettős istállal és egy sertés ól. Pályázni kívánók, keresztlevel és kántortanítói oklevéllel, s esetleg szolgáti bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaikat, a fennkitett határidőn belül alattirt iskola széki elnökhez adják be. Kelt Mikházán 1888-i. évi Február hó 10-én P. Imre Márk, zárda-főnök, selyei h. lelkész.

JÓ KERESÉST!

Bizalmas személyeket keresünk sorsjegyek eladására részletfizetés mellett az 1883. évi XXXI. t. cz. értelmében.

Magas jutalékot esetleg havi fizetést is adunk. Fővárosi váltóüzlet társaság.

ADLER és TÁRSA Budapestben. 25—14.

Máriacelli gyomorsöppek.

Kitűnő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy.

Főllmulhatatlan étvágyhiány, gyomorgöngyöseség, rossz illatu lélekzet, felfuódás, savanyu felbőffenes, kolika, gyomorhurut, gyomorerős, homok- és darakepződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha a gyomortól ered), gyomorgöngy, szakaszorulás, a gyomornak áttelekkel és itélőkkel való túlterhelése, gilizták, lép-máj- és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üvegcsé ára használati utasítással együtt 95 kr., kettő palack 60 kr. Központi sekküldés Brady Károly gyógyszerész által Kéremisben (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás! A valódi máriacelli gyomorsöppeket csak hamisítják és utánozzák. A valódiság jelét minden üvegnek piros, a fenti védjegyvel ellátott borítékba kell göngyöltve lennie és a minden üveghez mellékelni használati utasítást, meg kell jegyeznie lenni, hogy az Kremsierben Gussek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott.

Hamisítatlanul kapható: Gyulafehérvárt: Fröhlich Gyula gyógyszerésznél. Szászvároson: Deák György, Grafius József, Wlad N. gyógyszerészeknél. Dicsőszentmárton: Fischer Ed. gyógyszerésznél. Szászsebes: Binder Lajos és Reinhard G. C. gyógyszerészeknél. Medgyes: Schusztér gyógyszerésznél. Szerdahely: Schimert Chr. Fr. gyógyszerésznél. Radnóth: Jeney D. gyógyszerésznél. Verespatak: Moldován Lajos, gyógyszerésznél. Hátszeg: Csonka József gyógyszerésznél.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.